

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 930.

CHICAGO, ILL., 9. JULIJA (JULY 9), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

PO 149. LETIH NEODVISNOSTI ZEDINJENIH DRŽAV.

Letošnji četrti julij, praznik neodvisnosti Zedinjenih držav, se ni razlikoval od prejšnjih. Trgovci z eksplozivami, bengaličnim ognjem, raketi in podobnimi stvarmi so zaslužili nekaj milijonov, kakor preteklo leto in dolgo vrsto let poprej, od kar praznujemo ta dan s streljanjem, šumom in vriščem. Kakor vsako leto, je četrti julij tudi letos zahteval precej človeških žrtev. Vzrok v večina slučajih je bilo nepazno ravnanje z eksplozivami. Vendar pa te vrste nezgode niso več tako številne kot pred leti, kar je morda znak, da postajamo v resnici svobodnejši.

Pred 149. leti je skupina upornikov proti angleški nadvladi proglasila z deklaracijo neodvisnosti samostojnost tedanjih ameriških kolonij. V borbi z Anglijo so ameriški uporniki zmagali in po 149 letih so postale Zedinjene države velesila, ki se kosa z Veliko Britanijo, kateri so bile nekoč podložne.

Letošnji četrti julij je bil tudi "obrambni dan"; proglasil ga je predsednik Coolidge z namenom, "da se ameriško ljudstvo pouči o važnosti pripravljenosti na obrambo, kajti Zedinjene države so se osvobodile z borbo in pripravljene morajo biti, da branijo svojo svobodo pred sovražniki . . ."

Osem milijonov ljudi je baje sodelovalo pri teh militarističnih ceremonijah. Razne tovarne so mobilizirale svoje delavce, ki so morali prisostvovati manifestacijam narodne obrambe. Prošlo leto so prvič po vojni vpeljali dan narodne obrambe. Sedemnajst milijonov ljudi je bilo mobiliziranih v demonstracijah za "pripravljenost". Letos samo osem milijonov. Vzrok je, da ameriško ljudstvo ne čuti potrebe demonstrirati za "narodno obrambo". Strašenje z japonsko nevarnostjo je že precej izgubilo na vrednosti. Mehika ne goji nikakih ambicij okupirati južni in jugozapadni del Zedinjenih držav; z Veliko Britanijo živimo v prijateljstvu—čemu bi torej demonstrirali za narodno obrambo! Ameriška armada je večja in mnogo bolj izveščana kakor je bila pred l. 1917. Mornarica Zedinjenih držav je druga najjačja na svetu, oziroma enaka angleški.

Propaganda za "oboroženo pripravljenost" ima imperialistično ozadje. Govorance, ki jih

je čulo ameriško ljudstvo na slavnostih dne 4. julija, so bile voda na mlin ameriškega militarizma in imperializma. Povzdigovanje George Washingtona in drugih, ki so vodili borbo proti Angliji pred 149. leti, slavljenje Lincolna, opevanje ameriške svobode, vse to služi danes razredu, ki se že po svojem sestavu ne more ogrevati za take stvari; ogreva se le, ker to služi njegovemu namenu, ogreva se na način, da lahko zamoti ljudstvo, ki je naučeno ploskati kardakoli se prikaže na odru ali na platnu v kinogledališču, ali v vojaški paradi zvezdnata zastava.

V svobodnih Zedinjenih državah je bilo mogoče fanatičnim reformistom uvesti zakon, ki določa kaj ljudje ne smejo piti. Mislili so, da bodo napravili iz prebivalstva sto milijonov treznih svetnikov, ako so sploh kaj mislili. Rezultat te bedaste postave je *korumpiranje* ameriške korupcije, povečanje števila zločinov in povečanje *hinavske* hinavščine.

Šolstvo v Zedinjenih državah je svobodno. Ponašamo se, da imamo najboljše šolstvo na svetu, po prebivalstvu največje število vseučilišč, vse polno srednjih šol, privatnih šol vseh vrst brez števila, v državi Tennessee pa imamo postavo, ki prepoveduje učiti kar je dognala znanost, ne le v ljudskih šolah ampak v vseh drugih. Učna knjiga v tennesseeskih šolah je biblija, ki jo učena postavodaja še vedno smatra za največje razodetje in čisto resnico.

Ne le Tennessee, tudi mnogo drugih držav ameriške Unije ima postave, ki imajo namen prepričati pot vеди v možgane učencev.

Veliko število univerz in srednjih šol je posest denarne oligarhije pod masko religij. Skoro vse ameriško višje šolstvo je pod kontrolo plutokracije, mnogo najvažnejših vseučilišč popolnoma pod njenim vodstvom.

Dnevi kakor je 4. julij so danes okupirani od patriotov, o kakršnih navadno čujemo v vseh aferah, ki se tičejo korupcije na debelo. Ameriški patriotizem kapitalističnega kova hoče močne, "pripravljene" Zedinjene države, ki bodo sposobne braniti "interese ameriških državljanov" na Kitajskem, v Mehiki, Južni Ameriki in v vseh drugih krajih sveta. V tem smislu se ofi-

cielno praznuje dan ameriške neodvisnosti. Ljudstvo pa se navdušuje iz navade, ne da bi dvomilo v odkritosrčnost denarnih patriotov. Ve da so korumpirani, obsoja jih, ali na dneve volitev glasuje zanje in na patriotičnih slavnostih ploska njihovim govorom.

Tudi vladarjem "po milosti božji" nismo več tako nasprotni kakor smo bili. Celo s kajzerjem bi se sprijaznili, če pride zopet na vlado.

Kadar pride k nam na obisk belgijski kralj, ali angleški prestolonaslednik, ali kak drug visok aristokrat, ga sprejmemo po monarhističnih običajih. Če pa pride kak grof kot je na primer Michael Karolyi, postopamo z njim neprijazno, ker se je navzel socialističnega duha in je v praksi sovražen aristokraciji in absolutizmu.

Taka je naša Amerika po sto devetinsitiridesetih letih svoje neodvisnosti.

Premogarji v borbi.

Delavci nobenega poklica niso bili v teku prešlih par let tako potisnjeni ob steno kakor premogarji. Premogovniška industrija je kot industrija v celoti ena najmanj vzornih v Ameriki, toda kar se tiče boja proti delavcem, je tudi ona na svojem mestu.

V nobenem poklicu ni brezposelnost poznejše čase tako dolgotrajna in tako občutna, kakor med premogarji. V takih razmerah je postala tudi unija premogarjev bolj defenzivno kot ofenzivno sredstvo. V mnogih krajih niti za obrambo ni sposobno. Operatorji kršijo pogodbe. Unijske rove zapirajo, rovi v neunijskih krajih pa obratujejo noč in dan. Poskusi organizirati premogarje v W. Virginiji in Kentuckyju se še niso obnesli, ker je aparat operatorjev dosedaj bil jačji kakor unija. V obeh državah ima U. M. W. svoje postojanke; v obeh so stavke premogarjev nekaj vsakdanjega. In v obeh se koplje premog kakor da obratuje industrija v tej deželi z vso paro. Premogarjem plačujejo pod unijsko lestvico. Delavcev pa jim kljub temu ne manjka.

John L. Lewis, predsednik U. M. W. of A. je pred nekaj dnevi zagrozil z generalno stavko premogarjev, ako operatorji ne bodo spoštovali dogovora, ki so ga sklenili z unijo na konferenci v Jacksonvillu in drugih dogovorov.

Pred novo situacijo se nahajajo tudi premogarji iz okrajev trdega premoga, ki so imeli konvencijo zadnji teden meseca junija. Pogodba med operatorji v tem okrožju in unijo bo kmalu potekla in baroni računajo, da bo to pot morala unija popuščati v svojih zahtevah.

V uniji premogarjev vlada konservativno vodstvo in konservativni duh veje v nji kakor že dolgo ne. Predsednik Lewis je v prošli volilni kampanji agitiral za Coolidga in republikan-

sko stranko, ali interesi katere ta stranka zastopa mu vseeno niso hvaležni. Iz Washingtona sicer poročajo, da predsednik Coolidge študira probleme premogovniške industrije, in Lewis goji mogoče nado, da bo unija imela v bližnjih bojih v Coolidgu prijatelja, ki se bo zavzel zanjo.

Progresivno gibanje, kolikor ga je v U. M. W. pod vodstvom komunistov, ni oslabilo konservativnega krila v uniji, pač pa ga je ojačalo in ob enem oslabilo moralno silo organiziranih premogarjev.

U. M. W. bila lahko ena najmogočnejših unij v tej deželi. Leta nazaj je postajala bolj in bolj progresivna. Izrekla se je za program, ki ga A. F. L. v mnogih točkah ni odobraval. U. M. W. je industrijska unija. In ta toliko obetajoča unija se danes nahaja pred velikimi krizami, oziroma, je v velikih krizah. Sovražniki zunanaj, ruvarji od znotraj, agentje provokatorji, reakcionarji na njenih odgovornih pozicijah, nevednost med velikim številom članstva, nezaupnost, to so eni izmed vzrokov, ki so ubili v U. M. W. duh pristranske solidarnosti in voljo za odločno borbo proti interesom ki so vrgli množice premogarjev in njihove družine v bedo.

Med premogarji je tisoče zavednih delavcev, kakor jih je bilo. Premogarji, če ne vseh vsaj v nekaterih krajih mnogo čitajo in mnogo razpravljajo. Od teh je odvisno, da dajo svoji uniji duh borbe, solidarnosti in načel.

Bančni roparji po tisoč in \$2,500.

Ako pošljete zvezi čikaških in okoliških bankirjev bančnega roparja, boste dobili zanj \$2,500. Toda ropar mora biti mrtev in tisti ki hoče to vsoto ga mora ubiti. Če se primeri, da navale roparji na to ali ono banko v Chicagi, ne potrebuje človek drugega kakor da jih pobije, pa si zasluži v teku par momentov več kot bi zaslužil v tovarni v peti letih, namreč če ubije vsaj tri ali štiri roparje.

Chicago and Cook County Bankers' Association je organizacija, ki upa s temi nagradami omejiti bančne rope. V svojem poročilu pravi, da ji je žal, ker se je morala zateči k temu drastičnemu sredstvu. Razpisovati nagrade na življenje ljudi sicer ni iznajdba čikaških bankirjev, pač pa že zelo stara navada. Bankirji pravijo, da so se jo oprijeli, ker hočejo protektirati življenje svojih vslužbencev, svojo lastnino in prihranké vložnikov.

In tako je najnovejše bančno geslo: "Dva tisoč pet sto dolarjev za vsakega mrtvega bančnita!"

Nagrade je deležen vsakdo, ki ubije bančnega roparja pri njegovem delu ali pa na nje-

govem begu. Bankirji so pripravljeni plačati nagrado tudi mesece po izvršenem ropu, ako ti-
sti ki hoče nagrado najde pravega roparja in ga
ubije pod pretvezo, da se je ropar skrival in ga
hranil aretacije. Bankirji upajo, da bodo poli-
ciji sedaj bolj pazili na banke in da se ne bodo
pomišljali streljati, kadar bodo naleteli na ro-
parje, ki hrepene po premoženju bank.

Za prijete žive roparje bo plačala zveza
bankirjev samo \$1,000 nagrade za vsakega. Ta-
kemu roparju se mora dokazati zločin in biti
mora kaznovan, potem šele se izplača obljublje-
na vsota. Bankirji verujejo v odpravljalno
sredstvo. Njihovo mnenje je, da je treba ropar-
je pobiti, in banke bodo varne pred njimi. Ali
bankirji, ki so navadno vodilna sila v kapitali-
stičnem svetu, se radi motijo. V l. 1924 je bilo
v Chicagi in bližnji okolici več bančnih ropov
kakor v prejšnjih dveh letih skupaj. Čemu pa
se ropi množe? Mar zato ker dosedaj ni bilo na-
grad na življenja roparjev?

Nezgoda v Bostonu in nadzorovanje stavb.

V Pickwick klubu v Bostonu je bila dne 3.
julija plesna zabava, kakor vsako noč. Zgodaj
zjutraj dne 4. julija so nekateri prisotni opazili,
da je nekaj narobe. Stene so se pričele odmi-
kati in strop se je udiral. Vse se je zgodilo zelo
uglo. Stavba se je zrušila in pokopala rajajo-
če plesalce in druge udeležence pod seboj. Izpod
razvalin so dobili okoli petdeset trupel in mno-
go ranjencev.

Stavba v kateri se je nahajal ta resort, ni bi-
la več trdna. To je bilo znano tudi bostonski
stavbinski komisiji in nekaterim drugim odgo-
vornim uradnikom. Toda dokler gre gre. Če-
mu postavljati v nevarnost profit, ko se nesreča
najbrž ne dogodi. Stotine nevarnih stavb je po
ameriških mestih, v katerih se lahko vsak hip
dogodi slična nesreča. Le gotov slučaj, pa se
zgradba poruši. A mnogokrat takih "slučajev"
ni in stavba stoji.

Ko hitro se je raznesla vest o nesreči v Bo-
stonu, so oblasti zaprle vse plesne dvorane in
podobna zabavišča, in ostati so morale zaprte
dokler ni komisija preiskala poslopij in izrekla
svoj odlok o vsakem prizadetem prostoru. Tre-
ba je bilo katastrofe, da so se oblasti predra-
mile, in predramile so se na način, kakor da se
bo v teku par ur podrlo polovico stavb v
Bostonu.

"Nekaj let nazaj se je prevrnil v čikaški reki
parnik Eastland. Več sto oseb je utonilo. Ka-
kor bi trenil, so oblasti pregledale vse ostale
parnike za prevažanje potnikov po velikih jeze-
rih. A na vse se je že pozabilo in ni dolgo, ko

se je dogodila podobna nesreča na reki Mis-
sissippi.

Nemalokrat se je dogodilo, da so požari v
zgradbah v velikih mestih zahtevali večje števi-
lo človeških življenj. V zgradbi Triangle v New
Yorku je pred leti zgorelo mnogo delavk, ker so
bile varnostne naprave proti požaru zanemarje-
ne, oziroma jih sploh ni bilo. Bile so vjete v go-
rečem poslopju in izhoda ni bilo. Še danes je
v New Yorku, v Chicagi in drugih mestih stotine
poslopij, ki so v slučajih požara istotako nevar-
na kakor prej omenjena zgradba v New Yorku.
Ali požar se redkokedaj dogodi. In kadar se, se
vendar preiskuje, več pa ne smemo zahtevati.

V Chicagi se je pred nekaj desetletji dogodil
požar v gledališču Iroquois na W. Randolph bli-
zu State St. Več sto ljudi je zgorelo ali bilo
zmečkanih v boju za izhode. Gledališča niso
podrli, ampak so ga potem ko so bile preiskave
končane in se je na katastrofo pozabilo prede-
lali in mu dali ime Colonial. Tisoče in tisoče
ljudi je sedelo v njemu po tistem času ne da bi
vedeli o katastrofi in o mukah ter resničnih tra-
gedijah, ki so se odigrale v njemu ko ga je objel
požar. Lansko leto pa so ga podrli in na njego-
vem mestu se dviga nova, moderna stavba.

Človeško življenje bi prišlo mnogo bolj v
ceno, če bi človek vpošteval sebe vsaj toliko ko-
likor vpošteva profit.

Ali vam je znano?

Ali vam je znano, da ima vlada Zedinjenih držav
dva tiskarska stroja, na katerih more par oseb natis-
niti in narezati dvanajst milijonov poštnih dopisnic na
dan ali 500,000 na uro?

Ali veste, da more z modernim Hoe tiskarskim
strojem devet delavcev tiskati časopis na obeh straneh
naenkrat s hitrico 150 milj na uro?

Ali veste, da je delavski razred, ki je zgradil mo-
derne tiskarske stroje in jih operira, tiska liste, bro-
šure, knjige, revije in pamflete, zelo nespameten, ker
ne poseduje največjih tiskarskih strojev in največjih
časopisov na svetu?

Ali veste, da bi kapitalistični sloji ne imeli nobe-
nega velikega lista, ako bi delavci hoteli?

Ali veste, da bi kapitalistično časopisje imelo
zelo malo naročnikov, ako bi jih ne čitali delavski
sloji?

Ali veste, da je tisk v sedanjih časih najmočnej-
še propagandistično sredstvo?

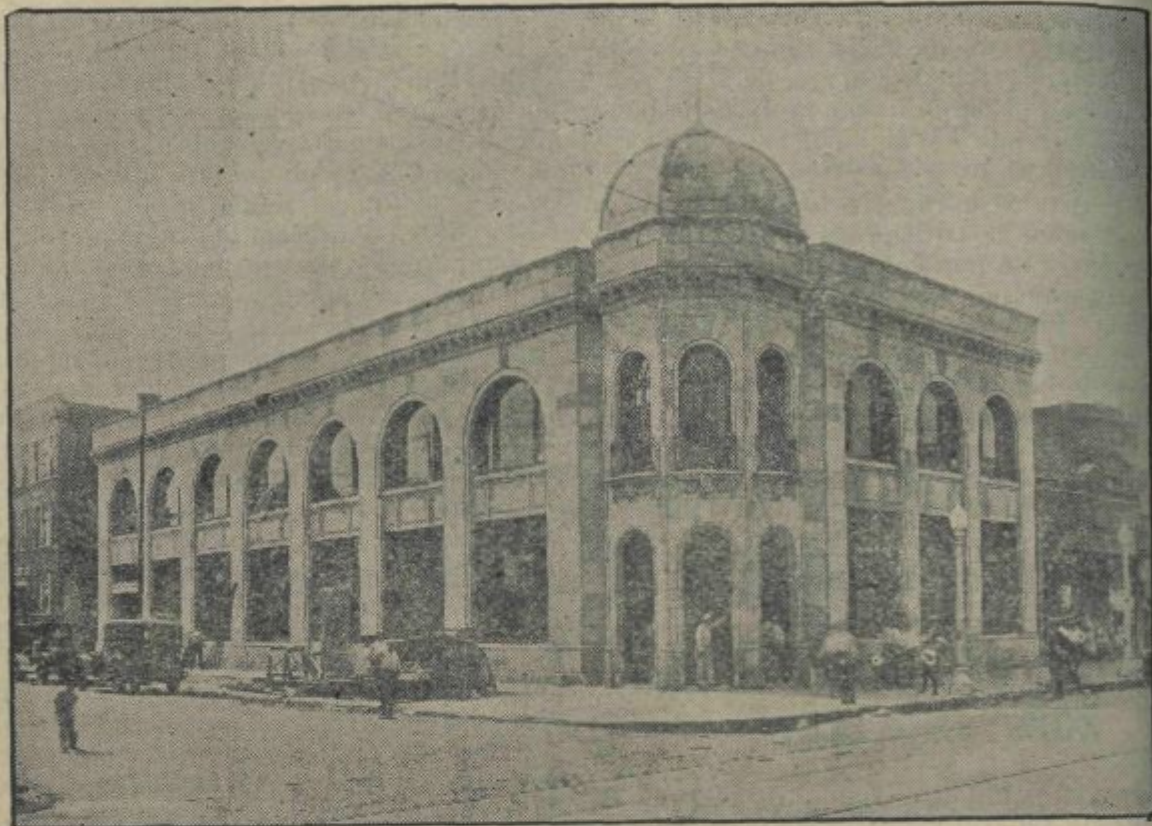
Ali kedaj pomislite, da je to sredstvo skoro vse
v rokah delavstvu sovražnih interesov?

Ali se vam ne zdi, da je nekaj narobe v delavskih
glavah?

Ko prečitате "PROLETARCA" in ako ga
ne hranite, ga dajte vašemu prijatelju delavcu
in ga opozorite na članke in drugo čtivo, ki vas
je zanimalo. "Proletarca" izdajamo ne radi
profita, ne radi oglasov, ampak da ga DELAV-
CI, katerim je namenjen, ČITAJO.

Novi dom židovskega dnevnika "Forward" v Chicagi.

Židovski dnevnik "Forward" je izmed neangleških dnevnikov v Ameriki najbolj poznan in tudi najvplivnejši. Newyorška izdaja "Forwarda" ima do dve sto tisoč izvodov dnevne cirkulacije. Čikaški "Forward" izhaja povprečno v 35,000 izvodih dnevno. "Forward" ima svoje izdaje v vseh večjih židovskih kolonijah v Zed. državah.

"Forward" je edini socialistični in delavski list v Ameriki, ki dela precej velike dobičke. Vsled njegove velike cirkulacije, posebno v New Yorku, so trgovci in druga podjetja prisiljena oglašati v njemu, "Forward" pa lahko računa za oglase toliko, kolikor računajo veliki ameriški (angleški) dnevniki. In v tem je zapopaden njegov vsakoletni prebitek.

Pred kratkem je bilo poročano, da je tiskovna družba "Forward" prispevala 15,000 v kampanjski fond soc. stranke. Dokler je izhajal socialistični dnevnik "The New York Call", mu je The Forward Association dajala več tisoč dolarjev podpore vsako leto. Sedaj podpira s precej visokimi vsotami socialistični tednik "The New Leader". The Forward Association razdeli vsako leto ves svoj dobiček socialističnim in drugim delavskim institucijam. V New Yorku lastuje veliko poslopje, v katerem je poleg tiskarne, uredniških in upravnških prostorov, mnogo uradov newyorških unij in pa urad velike delavske podporne organizacije The Workmen's Circle.

Dne 27. in 28. junija je židovsko delavstvo v Chicagi obhajalo slavnost otvoritve poslopja "Forwardove" podružnice v Chicagi. Stari "Forwardovi" prostori na Blue Island Ave, vzhodno od 12. ulice so postali pretesni in družba je že več let razpravljala, kje zgraditi novo poslopje in kako dobiti zadostna sred-

stva. Težave so bile premagane in danes ima "Forward" lepo, moderno poslopje na So. Kedzie in 13. ulici. V njem je tiskarna in "Forwardovi" uradi.

V soboto 27. junija se je vršil v hotelu Morrison banket, ki se ga je udeležilo razun židovskih tudi precej drugih socialistov. V nedeljo 28. junija pa se je vršila slavnost v Ashland Auditoriumu, katere se je udeležilo blizu pet tisoč oseb. Priredba je imela izredno bogat koncertni program. Enako dober je bil tudi govorniški del programa. Predsedoval je sod. Morris Sesskind. V imenu čikaških unij je govoril John Fitzpatrick, predsednik Chicago Federation of Labor, ki se je zahvalil Forwardu za njegovo sodelovanje v boju njih unijskega delavstva v Chicagi proti delodajalcem. Čestital je židovskemu delavstvu, ker je bilo sposobno zgraditi dnevnik, ki se lahko meri z najboljšimi dnevniki na svetu. Dejal je, da bi se moralo ameriško delavstvo in tudi delavstvo drugih narodnosti zastopanih v Ameriki učiti od Židov, kako se gradi in širi delavski tisk. Obžaloval je, ker je ameriško delavstvo tako daleč zadaj na polju svojega časopisja. Ali prepričati se bo moralo, da mu je lastno časopisje potrebno in da mu je podpiranje nasprotnega časopisja samo v škodo. Drugi govorniki so bili sodrugi Charney Vlodeck, glavni upravnik "Forwarda" v New Yorku, Abraham Cahan, predsednik The Forward Association in glavni urednik, in Benjamin Schlessinger, upravnik čikaške podružnice "Forwarda". Na slavnosti v Ashland Auditoriumu je bilo poleg židovskega delavstva precej ameriških in drugih sodrugov; zastopani so bili tudi slovenski delavci. Priredba je potekla popolnoma mirno. Čikaška podružnica "Forwarda" je ob priliki otvoritve svojega poslopja prispevala v agitacijski fond socialistične stranke za čikaški okraj vsoto \$200.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

“No, gospod doktor, ali vam je moja soproga všeč?”

“Lepa in duhovita ženska je!”

“In nesramna tudi, kar povejte!”

Rappija je zardel.

“Nesramna? Ne bi ravno rekel! Malce huda pa je, malce... ji prav dobro pristoji!”

“Prav rad verujem, gospod doktor!”

Dame so bile obupane. Nezaslišno! Škandal je bil popoln do popolnosti. Niti enega moža ni bilo, ki bi se upal postaviti temu hribovcu po robu. Nasprotno! Predsednik zbornice, prvi kazenski zagovornik v mestu gre tja, se ji prikloni prav do tal, ji laska, kakor nobeni drugi, in se vrti kakor zaljubljen petelin z njo po dvorani! Tako star, pa tako neumen in netakten! In smejeta se Rappija in ona, smejeta se kakor dva kmeta v gozdu... Sedaj pa še sedi pri mizi in se zabava z njo... Neverjetno, nezaslišno...

Tako so se pogovarjale dame prvo uro. Drugo uro, ko je hotel skoraj vsakdo z njo plesati, in je morala marsikomu dati košarico, dočim so druge dame sede, drugo uro niso mogle več najti izrazov, da bi dostojno oblikovale svojo ogorčenost.

Ali so ti možje zapravili vsak pojem o dostojnosti? Njihove soproge sedijo, ta vlačuga pa se šopiri... Pa če bi bila samo vlačuga — toda bogzna, če ume pisati, sam bog zna... kje bi se mogla ta neinteligentna, zarobljena hribovska kmetica naučiti, kje... Tako so govorile, čeprav so vse vedele, da je državni pravdnik pri procesu čital dolge odlomke iz njenega zapisnika.

Zaman. Njihovo ogorčenje je bilo merilo njene, Olgine zmage, kakor je toplomer merilo toplote... Čimbolj se dviga, tem večja je vročina...

Po plesu je bila utrujena in zlovoljna. Pričakovala je nečesa velikega, upala je, da se zgodi nekaj izrednega. Nič nenavadnega se ni pripetilo. Želela bi si bila, da bi jo bil kdorkoli napadel, da bi jo bil opsoval in tedaj bi se bila spustila v brezobzirno borbo. V obraz bi jim bila vrgla vsem tem visokorodnim damam nagromaden voz žaljivk, grenkih resnic, psovk... ona, navadna hribovska in pouličnica... Od moža do moža bi šla, od ženina do ženina in vsakogar bi s prstom pokazala, in o vsakomur bi povedala njegovi ženi in njegovi nevesti, da so prav zaprav vzele, ali bodo vzele za moža le njen preostanek... Pa se niso upale, bojzljivke so in strahopetne so...

Nezadovoljna je bila. Med potjo ni z Ivanom govorila.

Ko sta prišla domov sta se poljubila, rekla drug drugemu nekoliko vsakdanjih fraz, stisnila sta si roki in odšla vsak v svojo sobo. Zaspala nista mogla.

Triumf je zahteval svoj davek, težak davek.

Ladavac se je vsedel na posteljo in je premišljeval. Slike s plesa so se vrstile pred njegovimi očmi, da ni mogel jasno doumeti, če so to zgolj slike ali živa resnica.

Strast in pohotnost sta se kopicili na plesu okoli njegove žene. Umazanejša je postala, kakor je bila do današnjega dne; njen žig je postal vsem viden, globokejši. Bolj globoko se je udril v njeno glavo. “Vsi ti ljudje, je govoril sam sebi, vsi ti in še mnogo, mnogo drugih, so sekali s svojimi zobmi v bela prsa moje žene... vsi ti... vsi ti... Ha, ha... čudno, da je sploh še kaj ostalo od nje... ali je še kaj ostalo?”

V ogledalu je uzrl svoj spačeni obraz: lasje so mu viseli v umazanih kodrih čez visoko čelo do obrvi in čez oči, usta so se mu izkrivila v strahvzbujajoče poteze, oči so mu se lesketale.

Dvignil se je ter se z drsajočim korakom približeval zrcalu. Njegov obraz je postajal večji, nepravilnosti so se širile in ustvarjale pravo grdobu... Približal se je k steklu in naslonil je čelo na steklo. Slika, ki jo je videl ni bila več podobna človeku.

Režal se je, pogovarjajoč se s svojo sliko:

“Tepec, tepec! Čemu se tako spakuješ? Ali si, ali nisi? Ali si ti, ali sem jaz? Poglej, okrog gobca ti rastejo bele, peneče se gobe, slinaste grde... In te oči, ali jih ne vidiš? Glej jih, le glej... oči tepca, tepca... Ha, ha... a-a-a.” Režal se je in njegov smeh se je širil in večal v besen krohot...

Olga je tiho odprla vrata njegove sobe in obstala med vrati. Gledala je in poslušala, in kakor zemlja težka žalost ji je zameglila jasen vid, zamotila jasno misel.

“Ivan, Ivan!”

Dva krika, silna krika.

Obrnil se je. Z roko si je pobrisal po čelu, odganjajoč gosto meglo, napel je svoje možgane in se zamislil. Videl jo je in spoznal. Skočil je k vratom, dvignil jo je ter položil na svojo posteljo.

“Olga, kaj ti je, povej!”

Po omotici je spregovorila:

“Ivan, smejal si se, in tvoj smeh je bil grd, mrzel, mrtev. Tako, mislim, se smejejo mrlič, kadar dobijo v svojo družbo nove prijatelje, znance, sorodnike. Njihov smeh ni podoben smehu ljudi, tudi smehu blaznežev ne. Njihov smeh je smeh med seboj drsajočih se kosti... Tak je bil tvoj smeh. Oba sem videla, tebe in tvojo sliko v ogledalu, oba sta bila enako strašna, oni še strašnejši s svojim neslišnim spakodranim smehom... oh, Ivan...”

Stresla se je, v žilah se ji je ustavila kri...

Poljubljal jo je na mrzlo čelo. Odprla je oči in je nadaljevala:

"Tvoj smeh je bil z onega sveta. Tvoja bolest je bila nečloveško velika in vseubijajoča. Pritekla sem, da te rešim. Tak smeh ubije človeka. Spomnila sem se Leje, tiste male Istrijance, ki je bila tako zelo majhna. Saj si jo poznal. Veš, kako se je zgodilo v tisti strašni noči, ko je prišel njen napol pijani oče v javno hišo ter hotel oditi z njo — ne spoznavši je — v njeno sobo. Tedaj pa je bruhnila iz sebe smeh. Tak smeh je bil, kakor tvoj nocojšnji. Strmeli smo in gledali v njo, ki je spakovala svoj obraz in se smejala venomer. Sline so ji vrele iz ust in kapljale na tla, dokler ji ni kri bruhnila iz prsi in se ni onemogla zgrudila na tla. Pri tisti priči je umrla. Če bi jo bil kdo stresel ali predramil, bi bila ostala živa, tako pa je umrla. Ah, bolje za njo!"

"Beži, beži Olgica, saj Leja je bila vendar ječna in že od nekdaj napol mrtva!"

"Ti nikdar ne veruješ, kar ti pravim. Jaz vem, da je res, kar sem povedala. Zakaj si se smejal, Ivan? Resnico hočem vedeti; prenesem jo, pa naj bo še tako bridka. Po pravici povej; prosim te!"

"Ne, ljubljena moja žena, ne morem ti povedati, prav nič natankega ne vem. Komaj megljeno slutim!"

Zavedno je lagal, ker jo je preveč ljubil v tistem trenutku, da bi ji mogel razodeti vzroke svoje bolesti. In tudi smel ni; saj je obljubil, da ne bo niti z očesom trenil. . . .

"Pred ogledalom sem sedel, je nadaljeval; naenkrat sem pogledal v steklo. Nekaj težkega, napornega sem premišljeval, a zaman bi skušal sedaj domisliti se vsebine tistega razglabljanja. Ko sem tako gledal v steklo, sem popolnoma mehanično opazoval svojo sliko v zrcalu; počasi je slika jela v meni dražiti interes. Nisem opazil, kdaj sem od premišljevanja prešel k promatranju. Nalašč sem obdržal na obrazu vse tiste grde poteze in sem jih, kolikor sem mogel, še karikiriral. Tedaj sem izbruhnil v smeh, ki je bil le reakcija te strahotne slike, tega najvišjega spoja tragike in komike. . . . Smehu se nisem mogel več upirati, nisem mu bil kos. Smeh je prekvasil vse moje bitje s svojo zajedljivostjo, in kamorkoli sem se v svoji notranjosti obrnil na pomoč, povsod je čepela čudna prikazen s svojimi originalnimi potezami. . . . Do smrti sem bil utrujen. . . . Skoraj gotovo bi se bil onemogel zgrudil in v onemoglosti osvestil; tako bi bilo zopet vse dobro. . . ."

Ladavac se je dobro zavedal, da je bila resnična le oblika tega dogodka, vsebina pa je bila laž — ker o vsebini ni nalašč nič povedal. Olga je to nepopolnost občutila, pa ni nič rekla. Žalostno je gledala v njegove oči. Razumel je ta pogled, objel jo je, poljubljal, poljubljal, da bi potopil njeno zavest v seksualnosti. . . .

Ona pa je že od rojstva sovražila seksualnost, in zato je bil njen pogled še zavestnejši.

"Ali jo prav nič ne ljubim?"

Vprašal se je; ta misel se je usidrala v njegovi glavi. Če bi je ne ljubil, tedaj bi mu pač bilo vseeno, tedaj bi ji rekel: Odidi, sit sem te, breme si — če bi jo ne ljubil, da. . . . Ali ni to zgolj dolžnost. . . . Smeh je jel zopet stegovati svoje kremplje po njegovem bitju. . . . Dolžnost. . . . ha, ha. . . . Ljubezen, dolžnost? Niti prvo ni, niti drugo!

Tako daleč se je vselej upal s svojim premišljevanjem — od tu naprej pa ni mogel. Instinktivno se je vedno ustavil in usmeril je svoje misli drugam.

Če bi danes umrl! Kako bi bil svoboden, vsega bi bil rešen!

Toda ne, nesrečna bi bila, če bi on umrl. Bogvé! Ali mu je v resnici sploh kaj ležeče na njeni sreči?

(Dalje prihodnjič.)

Slovenska-Hrvatska Zveza za združenje s S. N. P. J.

"Slovensko-Hrvatska Zveza", podporna organizacija s sedežem v Calumetu, Mich., ima v teku akcijo za združenje s S. N. P. J.

S. H. Z. je bila ustanovljena l. 1903 v Calumetu, Mich., torej leto poprej kakor S. N. P. J. Sedaj ima 27 društev z okoli 1,400 člani. Trinajst društev ima v Michiganu, l. 1923 pa jih je imela v Michiganu 16, izmed te 8 v Calumetu; 9 jih ima v Minnesoti, dva v Wisconsinu, in po enega v Illinoisu, Iowi in v Ontario, Kanada.

Sedanje glasilo za slovensko članstvo S. H. Z. je clevelandska "Enakopravnost", za hrvatsko članstvo pa "Hrvatska", ki izhaja v Calumetu. Dokler je v Calumetu izhajal slovenski list, je bil ob enem tudi glasilo S. H. Z., potem pa je bila do leta 1924, glasilo za slovensko članstvo "D. S." v Milwaukee.

L. 1912 je imela S. H. Z. okrog 2,200 članov, največ v svoji zgodovini. Dolgotrajna stavka rudarjev v Calumetu (1913—14) je zadala tej podporni organizaciji in calumetski slovenski naselbini težak udarec, od katerega si ni več opomogla. Njeno članstvo je stalno padalo. Koncem leta 1924 je imela 1,400 v odraslem in 600 članov v mladinskem oddelku.

Radi potrebe po združenju s kako večjo podporno organizacijo se je članstvo S. H. Z. v principu izreklo za združenje, potem pa je imelo odločiti, s katero organizacijo se hoče združiti: ali s Slovensko narodno podporno jednoto, ali z Narodno hrvatsko zajednico. Na referendumu, ki se je vršil pred nekaj tedni, se je večina 16 glasov izreklo za združenje s S. N. P. J. na podlagi pogodbe, ki jo je izdelal združevalni odbor S. N. P. J. v sporazumu z odborniki S. H. Z.

Združitveno delo pa je zadnje čase naletelo na legalne ovire. S. N. P. J. namreč nima poslovnice (prave postojavnice) v državi Michigan in kakor poročajo iz Michiganu, jo ne bo tako lahko dobili. V tem slučaju se S. H. Z., ki je michiganska korporacija, ne bi smela združiti z S. N. P. J., namreč ne prej, da dobi S. N. P. J. licenco za poslovanje v Michiganu.

Prosvetne razmere v Jugoslaviji.

Za "Proletarca" priredil X.

Ravno sedaj, ko to pišem, se pripravlja za vso državo enotni šolski zakon, ki ga bo v kratkem predložil prosvetni minister parlamentu. Do sedaj namreč se je ravno v Jugoslaviji po treh zakonih: v Sloveniji po starem avstrijskem (iz l. 1867), v Hrvatski po starem madžarskem in v Srbiji po starem srbskem. Da tako ravnanje ni bilo dobro, je umljivo, zato se sedaj z mrzlično naglico dela na to, čim preje upostavi nov enoten zakon za vse pokrajine S. H. S. Kakšen bo ta zakon? Naj citiram prve osnovne točke projekta:

Član 1. Naloga narodne osnovne šole je, da vzgoji mladino v duhu narodnega in državnega edinstva in verske strpljivosti, širi prosveto in daje splošno osnovo za moralno in praktično poznejše življenje.

Član 2. Osnovna nastava (pouk) je državna, brezplačna, vobča in obvezna za celo kraljevino.

Dasi sta ti dve točki z ozirom na druge države (socialisti ga seveda odobravati ne moremo) popolnoma enaki, če že ne boljši, se vendar klerikalci z največjo besnostjo zaganjajo v ta zakon (ki pa še ni potrjen) in pravijo — da zakona, ki ne bi slonel na katoliški podlagi nočejo in ga ne bodo pripoznavali. Posebno jih boje to, da duhovščina v šoli ne bo mogla imeti nobenega vpliva — zakaj duhovniki bodo ravno tako pod nadzorstvom politične uprave kakor drugo učiteljstvo. Seveda, nikakor ne morejo pozabiti sladkih avstrijskih časov, ko so bili neomajeni gospodarji šolstva in vseh drugih prosvetnih uprav. Da so porabili prvo priliko, smo spoznali za časa Davidovič-Koroščeve vlade, ki je pričela preganjati svobodomiselnost učiteljstvo, kakor v starih časih. Ovadbice, ki jih je sprejemal takratni minister prosvete dr. Korošec so se glasile: N. N. iz P. ne hodi k sv. mašam. Zahtevamo takojšnjo premestitev. Ali: N. N. se je smehljala pri procesiji in se napram duhovščini uporno vede. Je članica "Sokola". Zahtevamo premestitev — itd. Če se je sedaj P. P. vlada revanžirala ni nič čudnega. Oboje je proti postavno in strupeno strankarsko delo — ali eno drži: Prvi, ki so to začeli že v Avstriji in sedaj v Jugoslaviji so bili klerikalci. Toda, to skoro da ne spada pod ta naslov. O tem drugič.

Prosvetne razmere v S. H. S. so različne tako, kolikor je pokrajin. Upoštevati pri presojanju je treba pred vsem zgodovinski razvoj posameznih delov Jugoslavije. Najbolj organizirano šolstvo ima Slovenija in tudi najmanj analfabetov (to so prebivalci, ki ne znajo ne čitati ne pisati). To pa zaradi tega, ker se je moglo šolstvo v tem delu S. H. S. več desetletij mirno razvijati. Avstrija, ki je zidala v tem delu šolo, jih je ustanavljala predvsem v namen, čimprejse ponemčiti slovensko prebivalstvo. Da se to ni zgodilo, gre hvala slovenskemu učiteljstvu, ki je stalo kljub pomankanju in zatiranju v hudem boju z nemškim režimom. Katoliški duhovniki se niso udeleževali tega boja, pač pa so pomagali preganjati učiteljstvo, ki ni hotela igrati ponižno vlogo mežnarja. (Glej Ivan Cankar: Hlapci!) Prosvetno delo pa se je moglo v primeri z drugimi pokrajinami že od nekdaj uspešneje gojiti kakor drugod. Dasi je bila Slovenija tudi žalostno pozorišče turških bojev, vendar še daleko tako ne kakor Hrvatska — predvsem pa Bosna in Srbija, ki sta bili najbolj tlačeni deželi v Evropi. (Južna Srbija npr. je bila še leta

1912 turška provinca.) Dasi pa je imela Avstrija Bosno že 40 let v svojih rokah — je vendar v tej pokrajini šolstvo na najnižji stopnji. Bosna in Hercegovina ji je bila samo bogata dedinja, ki jo je samo gospodarsko izkoriščala. Pač pa se je šolstvo v Srbiji, odkar se je osamosvojila zelo lepo razvijalo.

Če primerjamo gostoto šol, ne smemo prezreti, da se mora upoštevati obljudenost posameznih pokrajin in pa različni ustroj šole. Npr.: V Sloveniji so večinoma več razredne šole (dvo, tri do osemrazredne) — v Srbiji npr. samo enorazredne. Pa tudi šolska obveznost je bila (sedaj je še, kar še ni enotni zakon potrjen) različna. V Sloveniji je osemletna, v Hrvatski šestletna, v Srbiji samo štiriletna. Tudi šolski obisk je zelo različen — to pa samo zaradi tega, ker se dosedaj ni enotno postopalo.

Zelo nepovoljno je pač razmerje med učenci in učenkami osnovnih šol. Samo v Sloveniji in Vojvodini je število šolo obiskajočih deklic enako številu dečkov. V Hrvatski-Slavoniji in v Dalmaciji je število deklic že manjše. V Južni Srbiji tvorijo deklice samo tretjino, v Severni in Bosni samo četrtno, v Črni gori samo petino šolskih otrok. To je še ostanek žalostne turške vzgoje, ki smatra žensko za manjvredno bitje. Seveda je v teh krajih izmed nepismenih ljudi največ žensk.

Po preobratu pa se je začelo za vse šolstvo novo življenje. Posebno v zaostalih krajih se precej dela za povzdigo prosvete. Naj podam nekoliko pregledne statistike:

(Številke brez oklepaja so iz šolskega leta 1921-22, one v oklepaju pa iz šolskega leta 1923-24.)

Pokrajina	Število šol	Število šolo obiskujočih otrok	Ena šola pride na prebivalcev
Slovenija	819 (822)	155,020 (175,613)	1285
Hrvatska-Slavonija	1726 (1743)	230,417 (257,209)	1587
Bosna-Hercegovina	508 (588)	66,534 (71,591)	3720
Dalmacija	450 (500)	49,734 (50,338)	1381
Črna gora	260 (342)	24,394 (28,686)	1405
Vojvodina	766 (1126)	129,691 (144,094)	1802
Severna Srbija	1477 (1518)	161,000 (205,256)	1798
Južna Srbija	651 (714)	69,113 (71,805)	2010

Vsekakor je to zelo razveseljiv pojav, če primerjamo stroške prosvetnega ali pa vojnega ministva. Če bi porabili v Jugoslaviji polovico stroškov, ki se jih potroši za vojsko, bi imela lahko Jugoslavija najbolj razvito šolstvo. Toda pri nas ni tako. Saj pa tudi ne more biti drugače. Saj niti enega socialista ni v parlamentu. Kdaj se bo naše ljudstvo spametovalo? Kdaj se bo naš proletarijat nehal sovražiti?

To poročilo pa velja samo za osnovno šolstvo. Nekaj pregleda o srednjih in visokih šolah drugič.

Na Fordovi plačilni listi je 161,000 ljudi.

Avtomobilski magnat Henry Ford ima nad 161,000 ljudi vposljenih v svojih tovarnah v Detroitu in v delavnicah in uradih po raznih krajih Zedinjenih držav.

Avtomobilska industrija je danes ena glavnih in najvažnejših v tej deželi. Dvignila se je v par desetletjih in s seboj je prinesla tudi Henryja in ga obogatila. 160,000 ljudi dela zanj in mu kupiči premoženje, ki je eno največjih na svetu.

Ako si socialist, si socialist povsod, ne samo na socialističnih sejah.

Belgijska delavska stranka.

Belgijska Delavska (socialistična) stranka je danes največja politična stranka v Belgiji in ena izmed najjačjih v Socialistični in delavski internacionali.

Meseca junija t. l. je imela belgijska soc. stranka svoj letni kongres, na katerem je razpravljala o vseh važnih problemih ne kot stranka ki je brez odgovornosti in brez moči, ampak kot stranka, ki je na pragu zavladanja v Belgiji. Poročilo o tem zboru in stranki, ki ga je izdal strankin centralni biro, obsega 558 strani. Med drugim je konvencija razpravljala o vprašanju socialnega zavarovanja, o nacionalizaciji belgijskih železnic, o zunanji politiki, mirovnih akcijah itd.

Belgijska socialistična stranka je nazadovala samo pri enih volitvah; v vseh drugih zaznamuje stalen napredek, kakor npr. švedska socialistična stranka.

Pri volitvah v belgijski državni zbor l. 1921 so dobile posamezne stranke glasov in poslancev:

	Število glasov.	%	Število poslancev.
Socialistična stranka....	672,474	34.80	68
Klerikalna stranka.....	774,132	40.05	80
Liberalna stranka.....	346,419	17.93	33
Flemski nacionalisti....	58,790	3.04	4
Komunistična stranka...	3,165	0.16	..
Stranka vojakov	19,401	1.00	1
Druge skupine	57,480	3.02	..
Skupaj	1,031,691		186

Pri letošnjih državnoborskih volitvah je bil rezultat sledeči:

	Število glasov.	%	Število poslancev.
Socialistična stranka....	820,650	39.44	79
Klerikalna stranka.....	799,523	38.43	78
Liberalna stranka.....	305,039	14.66	22
Flemski nacionalisti....	79,693	3.83	6
Komunistična stranka...	34,147	1.64	2
Druge skupine	41,033	2.00	..
Skupaj	2,080,885		187

Iz tega pregleda je razvidno, da je socialistična stranka narasla od volitev l. 1921 za 149,184 glasov. Število njenih poslancev je naraslo od 68 na 79 in je s tem postala najjačja stranka v zbornici poslancev.

V senatu, ki je nekaka belgijska gosposka zbornica, pa razmerje za socialiste ni tako ugodno. V senatu imajo katoliška stranka 71, socialisti 59, in liberalci 23 sedežev. 93 senatorjev izvoli ljudstvo, 40 jih imenujejo provincialni zbori, 20 pa jih imenuje senat. Kraljev sin je tudi član senata.

Na strankinem zboru se je mnogo razpravljalo in ukrepalo o socialistični vzgoji delavstva. Naglašalo se je, da mora stranka paziti, da ima na odgovornih mestih izkušene in socialistično dobro vzgojene sodruge. Na podlagi teh razprav je bil stavljen predlog, da morajo postati socialistični kandidati za poslance samo tisti sodrugi, ki so čitatelji socialističnih listov ne manj kot pet let, ki so člani ne samo stranke ampak ako le mogoče tudi unije in zadruge, in ki so člani stranke ne manj kot pet let.

V generalnem svetu belgijske delavske stranke je 9 članov ki jih izvoli strankin kongres, trije, ki jih izvoli komisija strokovnih unij, trije ki jih izvoli zveza gospodarskih zadrug, in eden, ki ga izvoli federacija delavskega bolniškega sklada.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

Socialisti na Nizozemskem dosegli novo zmago.

Socialistična stranka na Nizozemskem je dobila pri zadnjih državnoborskih volitvah, ki so se vršile meseca junija, štiri poslance več kot jih je imela v prejšnji zbornici. Vladna večina se je zmanjšala iz dvajset na šestnajst glasov. Sedanjno vladno koalicijo tvorijo katoliška stranka, kalvinistična in protestantska. Načeljuje ji Rys de Berenbrouck, ki jo je formiral l. 1918 in ostal ves čas na vladi. Sedaj bo moral resignirati. Volitev se je udeležilo trinindeset strank in skupin. Izmed teh mnoge niso dobile nobenega mandata.

Rezultat je sledeči:

Stranka	Število poslancev
Katoliška	30
Socialistična	24
Kalvinistična	13
Protestantska	11
Radikalna	7
Liberalna	1
Agrarci	1
Komunistična	1
Tri manjše verske stranke	4

Socialistična stranka je šla v volilni boj z zahtevo za zmanjšanje armade, za boljše gospodarstvo v državi, za revizijo carine, za socialne reforme itd. Iz volilne borbe je prišla kot druga najjačja stranka v deželi in edina s konstruktivnim ekonomskim programom.

Pojasnilo k Medveškovemu poročilu.

V poročilu o akciji za slovensko šolo v Clevelandu, ki je bilo priobčeno prošli teden v "Proletarcu", pravi poročevalec L. Medveshek med drugim, da je bil povabljen na sestanek, oziroma na diskuzijo o slovenski šoli tudi Mr. Jos. Martinek, urednik češkega svobodnemiselnega časnika "Denni Listy", ki se je povabilu odzval in predaval o českem šolstvu v Ameriki.

V pojasnilo naj bo navedeno, da Jos. Martinek ni urednik lista katerega imenuje v svojem poročilu L. Medveshek, ampak urejuje tednik "Americké Dělnické Listy", ki izhajajo v Clevelandu že 17. leto, sedaj na 18. straneh vsaki teden v obliki kakor jo ima npr. "Enakopravnost". Takoj pod svojim naslovom imajo "Americké Dělnické Listy" podnaslov "Socialistični tednik". S. Joseph Martinek je voditelj čeških socialističnih delavcev v Clevelandu in znan med vsem češkim delavstvom v Ameriki kot socialist. Aktiven je tudi na združnem polju in sodeluje pri delavski telovadni jednoti ter pri vseh ustanovah kulturnega in gospodarskega značaja, v katerih vlada delavski duh. Nastopil je tudi na V. zboru J. S. Z., ki se je vršil prošlo leto v Clevelandu.

To pojasnilo je potrebno radi tega, ker v Medveškovem poročilu s. Jos. Martinek ni bil pravilno predstavljen.

Levi.—Cohen postaja raztrešen in izgublja spomin. Izak.—In?

Levi.—Pomisli, skušal je iztirjati zavarovalnico na svojo branjarijo dan prej predno mu je zgorela.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Old Timer se je zopet oglasil.

PUEBLO, COLO. — Nekaterim je že dolg čas po meni, pa vprašujejo, čemu se ne oglašim. Dogodilo se ni prej nič takega kar bi bilo vredno opisati; malo je bilo krivo tudi vreme, nekoliko pa obisk, in tako se nisem mogel pripraviti. Obiskal sem namreč leadvillsko naselbino, kjer je sedaj za župnika znani J. M. Trunk. Rev. Trunk, ako ga še ne poznate, je bil v Ameriki prvič l. 1911 in zbiral podatke in slike za knjigo "Amerika in Amerikanci", v kateri je popisano kje je kaka slovenska fara in kdo je v nji župnik. V nji je zelo mnogo slik deklic in dečkov, ki se nanašajo na birmo ali prvo sveto obhajilo, ali novo mašo, ali na kako drugo cerkveno slovesnost. V nji so naslikani slovenski duhovniki, "slovenske" cerkve, nekaj rojakov, nekaj "jagrov" iz Minnesote in drugje, nekaj ribičev, rudarjev itd. Nekatere ilustracije so lepe, ali kar se tiče vsebine, bi se Trunk lahko malo bolj potrudil. To sem mu tudi brez ovinkov povedal. Pa je rekel: "Kaj se boš ti drl nad menoj ki takih reči ne razumeš! Ali si videl knjigo, ki jo je izdala KSKJ. v spomin svoje tridesetletnice?" — "Da, videl sem jo," sem odvrnil. V pueblski naselbini so ležale pri članih KSKJ. na dvorišču. — "No, vidiš," je rekel ves vesel č. g. Trunk. "Kako je tista knjiga urejena, moj Gospod! Pa si še kdo upa ziniti čez knjigo "Amerika in Amerikanci"! Ko sva še nekaj časa govorila, se je nenadoma na nekaj domislil, pa mi je rekel: "Ti, ali ne bo vaša jednota tudi izdala nekakšno knjigo, spominsko knjigo?" — "Seveda jo bo," sem odvrnil gospodu. "Čemu vprašujete?" "Zato ker se bojim da bo ravno tak zmazek kakor ga je izdala KSKJ." — "Kaj — vi se bojite? Saj niste član SNPJ." — "Čeprav ne, toda jaz sem literaren človek, pa me boli slaba knjiga, naj jo izda kdorkoli. Sicer pa jaz nisem proti vaši jednoti. S člani SNPJ. v tej naselbini prav lepo izhajam. Vprašajte jih, pa vam bodo radi priznali, da jim je fara pri srcu in da delajo zanjo."

Nato mi je pravil kako so ga v starem kraju med vojno in po vojni preganjali radi njegove ljubezni do slovenstva in Slovanov. Samo to se mi je čudno zdelo, kako da celo Slovenci niso znali razumeti in nagraditi njegove ljubezni do Slovenije radi katere je trpel in bil v ječi.

Rev. Trunk piše še večje dopise kot jaz. Za naslov si je izbral "Pisano polje". Pa sem mu rekel: "Čemu tako neumen naslov?" Razjeklil se je in dejal: "Zakaj neumen?" — "Zato," sem rekel, "zato ker v Leadvillu ni pisanega polja. V dolini planote, ob parobkih goličave, gozdički z borovci, višje zgoraj skalnati hribi, tod okoli rudniki, zunaj rudnikov pa 'dompi' in razvaline nekdanjih topilnic. To vendar ni pisano polje, g. Trunk!" — "Kdo pa misli na tako polje," je dejal. "Ali ne veš kaj pomeni beseda 'pisano'? Npr., 'pisano je', ali 'napisano je'." — "Aha, sedaj pa razumem. Ali če bi se naslov glasil 'Tiskano polje' namesto 'Pisano polje', pa bi bil nama ves ta pogovor prihranjen."

Vprašal sem ga še, kako se kaj razume s slovenskimi businessmanii kakor je npr. "Suhokranjčan" de-

beli Mr. Zajec, ki je leadvillski slovenski kralj (včasih je imel tudi "Bošnjake", Hercegovce, Dalmatince in Ličane pod komando.) Omenil sem mu tudi Mr. Stibernika in druge katoliške korenine. Ko sem se poslovil, je dejal: "Ako bi bili rdečkarji povsod tako močni kakor so v Leadvillu, bi jaz in Rev. Zakrajšek urejevala "Prosveto", pisar Jerič pa bi bil bolniški tajnik v uradu SNPJ. Grdina bi predsedoval obema jednotama. Če hočem dobiti v roke "Proletarca", ga v Leadvillu ne dobim, zato mi ga včasih pošljejo od drugod. Drugi brezverski listi prihajajo semkaj, vsi v malem številu, a škode mi ne delajo prav nič." — "Čemu pa se potem ukvarjate z njimi?" — "Zato, ker mi je dolg čas v teh hribih in med temi neukimi ljudmi. Bil sem navajen družbe, s katero se je človek lahko pogovarjal o knjigah, časopisju, vedi, politiki in o vodilnih osebah. Tu nimam take družbe. In tako sem prišel na 'pisano polje' in se kregam z vsemi listi. Tudi frančiškanska družba v Chicagi, s katero si dopisujem, mi ni dovolji. Toda kje naj dobim boljšo?"

V farovž je prišla neka ženska in prosila gospoda, naj gre sprevideti njenega moža s svetimi zakramenti. Odšel sem s pozdravom "na svidenje", g. Trunk pa je naglo odvrnil, "čeprav ne!"

Odpeljal sem se nazaj proti Pueblu in se med potoma ustavil še v Salidi da pronajdem, kaj se je zgodilo s slovensko naselbino v tem nekdanjem živem šmelcarskem mestu. Nobenega sledu nisem našel po starih časih. Samo ljudje so se postarali fizično in duševno. Skoro bi jim želel smrt.

No, sedaj sem zopet v "zapadnem Clevelandu". — "Kaj je novega?" sem vpraševal rojake?

"Stoniču je štala pogorela in nekaj komatov — saj si bral v 'Prosveti', ali ne?"

"Nisem — ubogi farmar — dajte mi tisto 'Prosveto', da vidim kako ga je zadela še ta nadloga." Dal so mi jo in sem prečital dopis ki ga je spisal sam. Stoniča imam rad, ker ljubim vse kmete in pa ker jih je pinonski farmar radi mojih dopisov moral že mnogo preslišati. Nikakor pa mu nismo odobraval njegovega apela za pomoč. Slovenci v Ameriki smo namreč pozabili lepo starokrajsko navado pomagati pogorelcu. Mi bi mu najrajše zažgali še tisto kar ni prvič zgorelo.

Zelo me zanimajo tudi "Orlove" seje. V Suštartjevi dvorani imam aparat, ki zapiše vse kar se v nji govori. Če ne bi imel jaz naše naselbine rad, bolj rad kot ima ona mene, bi razposlal nekaj teh plošč vsem rojakom ki imajo gramafone.

Ker vem da bo zopet zamera in da se bo dolžilo tega ali onega člana, in ker se bo zopet namigavalo, da so seje "tajne", naj kar na kratko povem, da ne verujem v tajni radikalizem, v tajno diplomacijo in ne v tajne seje. Če so seje mirne in stvarne, so člani veseli da vedo to resnico tudi člani drugih društev. Če niso, nas tudi ni treba biti sram, ker nismo mi edini ki imamo več slabosti kakor dobrih lastnosti in pameti. To rej pri našem "Orlu" so velike homatije.

Člani se obtožujejo drug drugega in kljub temu so bratje. Ker verujemo v svobodo govora in tiska, smo obtožili Joe. Hočevarja radi dopisov v "Prosveti". Prav mu je, pa naj tako piše kakor drugi hočemo! V tožbe pred domačimi tribunali so zapleteni tudi Miklič, Pečnik, Mramor itd.

Prošla seja društva "Orel" je bila zelo zanimiva. Pozabil sem na Leadville in na vsa pobožna društva tam gori, pa poslušal na moj radio debate v Sustarjevi dvorani. Zopet ta Stonich! Blaž je bil ves iz sebe in vpil, da je Stonich lenuh, da ni vreden podpore, in če mu je par plank zgorelo, to še ni nobena škoda. Dodal je še, da ni cel Pinon vreden tisoč dolarjev (tako sem si to notiral; ob prvi priliki bom šel tja in stvari pravilno "prešacal" in vam jih pravilno opisal). Predstavili so mi še Mramorja, ki je na klerikalno stran, in Žumberčana Sumino, ki je čisti nad čistimi. Ko so Stonicha ozmerjali in mu predbacivali gotove reči, so se umirili, toda tedaj je pa Stonich uganjal sitnosti, ker jim je dokazal, da mu očitajo neresnične stvari. Alo, potem je pa Sumina preklical kar je trdil o Stonichu, Mramor, vzorni katolički mož, pa ni hotel. "Nak, jaz ne prekličem niti besede," je dejal tako na glas, da je kar zahreščalo v mojem slušalu. Stonichu so dali iz društvene blagajne \$10.

Veš kaj John, podari tisti desetak nazaj društvu! Čemu bi ti ga kdo očital! In pa z ljudmi se kako sprijazni, da boš imel več prijateljev. Misli tako kakor drugi hočejo, pa boš lažje oral. Naj rečem še par besed o Boltezarju. Pameten možak, le malo več odločnosti bi mu včasih tudi pristojalo.

Pa brez zamere vsi skupaj. Upam, da se v kratkem zopet vidimo, dotedaj pa naj vlada med nami in nad nami napredek, bratstvo in ljubezen.—*Old Timer.*

Slovenskemu delavstvu na Pullmanu.

PULLMAN, ILL. — Sodrugu in somišljenikom kluba št. 224 J. S. Z. naznanjam, da se redne klubove seje vrše vsaki drugi petek v mesecu pri sodrugu P. Verhovniku na 10238 So. Wentworth Ave.

Prihodnja redna seja bo v petek dne 9. julija ob pol 8. zvečer. Vabim sodruge da se vdeležijo te seje polnoštevilno, ker je dnevni red važen. Apeliram na vse one ki simpatizirajo s socialističnim pokretom, da se pridružijo našim vrstam in postanejo aktivni člani socialističnega kluba. Simpatije so sicer zelo lepa reč, ampak same simpatije nam ne bodo prinesle preobrata. Vsi občutimo kapitalistično iskoriščanje, vsi ki se količkaj zanimamo za politiko opažamo, da so gospodje danes na vladi stoodstotno na strani kapitalističnega razreda. Noben vrag se ne briga za delavstvo. Pa kako tudi, ako je pa to delavstvo samo brezbrizno za svoje lastne interese.

Socialistična stranka je podvzela veliko kampanjo za pridobivanje novih članov v svoje vrste. Vrše se konvencije in manifestacije članstva po raznih krajih Amerike. Dne 29. in 30. avgusta se bo vršila ena taka konvencija in manifestacija tudi v Chicagi. Klub št. 1 si je na zadnji seji nadel nalogo da pomnoži svoje število na 100 članov. Kaj pa mi v Pullmanu? Ne rečem sicer da bi mogli upati za tako veliko število, vendar pa, ako se vsi oprimemo dela kot bi se ga morali, število naših članov lahko potrojimo ako že ne več.

Torej sodrugi in somišljeniki, na svidenje dne 9. julija. — *Frank Pretnar*, tajnik.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seja soc. kluba št. 27, JSZ. se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov; čimveč nas bo tem lažje bomo vršili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti.

Barbertonska konferenca klubov J. S. Z. Članstvu naprednih društev v Ohio.

Dne 30. avgusta se bo vršila v Barbertonu, O., prihodnja konferenca ohijskih klubov J. S. Z. in društev "Izobraževalne akcije J. S. Z." Tako je zaključila zadnja konferenca, ki se je vršila dne 29. marca v Collinwoodu.

Podrobnosti dnevnega reda barbertonske konference bodo priobčene v eni prihodnjih izdaj tega lista.

Ta apel je namenjen naprednim društvam slovenskih podpornih organizacij. Tudi na zadnjo konferenco so bila povabljeni; vršila se je v Collinwoodu, torej v centru največjega števila slovenskih društev. Kljub temu se niso odzvala kot bi se morala.

Med našim ljudstvom se mnogo govori o naprednosti in napredku. A zelo malo dela. "Izobraževalna akcija J. S. Z." je ena ustanova, katero bi morali negovati. Namenjena je društvam in klubom J. S. Z. Vsa napredna društva bi morala biti včlanjena v njo. Vsa napredna podporna društva bi morala biti zastopana na konferencah klubov J. S. Z., kakršne se vrše v zapadni Pennsylvaniji, v Ohio in poznejše čase tudi v Kansasu.

Člani naprednih podpornih društev, predvsem društev SNPJ. in SSPZ.! Skrbite, da boste na sejah meseca avgusta razpravljali o tem pozivu. Prečitajte pravila JSZ., tikajoča se "Izobraževalne akcije JSZ." in točko "Konference klubov JSZ." Pišite po izvod pravil tajniku zveze, ako jih še nimate.

Sodrugi in somišljeniki, delujte, da bo na barbertonski konferenci zastopano vsako slovensko napredno podporno društvo v tem okrožju s svojim delegatom. Razprave bodo važne in se tičejo delavstva, torej tudi članov naših podpornih organizacij. Govorili bomo o kampanjah in delu na prosvetnem polju. Konference klubov JSZ. in društev "Izobraževalne akcije JSZ." so torej okrajne konvencije slovenskega delavstva. In raditega so važne.

Društva, ki še ne spadajo v Izobraževalno akcijo J. S. Z., naj se ji pridružijo. Zastopniki takih društev imajo na konferencah delegatsko pravico. Ali zastopnike naj pošljejo tudi druga društva, katera simpatizirajo s socialističnim gibanjem, da se bodo poučili o našem delu in funkcijah ter namenu "Izobraževalne akcije J. S. Z."

Med slovenskim delavstvom v Ohio je socialistično gibanje danes šibko in v razredni borbi smo veliko premalo aktivni. Tisoče slovenskih delavcev živi v tej državi, v stranki razredno zavednega delavstva pa jih ni niti par sto! Ali je mar to napredek? Ponašamo se z velikim številom močnih naprednih društev? Koliko jih je včlanjenih v "Izobraževalni akciji JSZ."?

V čem in v koliko se bo moglo povečati agitacijo za socialistično stvar, v koliko bomo mogli razširiti delo na prosvetnem polju, kaj naj bo naša taktika v podpornih in drugih organizacijah — o vsem tem bomo razpravljali na konferenci v nedeljo 30. avgusta v Barbertonu, O.

Jacob Kolar, tajnik Konference, 72 Roman Ave., Warren, Ohio.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik*, Box 202, Herminie, Pa.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "Izobrazevalne akcije JSZ.", so vplačala društva, socialistični klubi in posamezniki meseca junija kot sledi:

Štev. in kraj društva.	Vsota.
318, SNPJ, Baggaley, Pa.	\$4.00
214, SNPJ, Mullan, Idaho	1.77
47, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
184, SNPJ, Springfield, Ill.	1.00
74, SNPJ, Virden, Ill.	2.00
209, SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
388, SNPJ, Pursglove, W. Va.	2.00
1, SNPJ, Chicago, Ill.	6.00
245, SNPJ, Lawrence, Pa.	1.50
225, SNPJ, Edison, Kans.	1.00
27, SNPJ, Frontenac, Kans.	1.00
115, SSPZ, Helper, Utah	1.00
275, SNPJ, Maynard, O.	1.00
477, SNPJ, Cleveland, O.	1.50
177, SNPJ, Reliance, Wyo.	3.00
86, SNPJ, Chicago, Ill.	1.00
412, SNPJ, Firestone, Colo.	2.19
120, SNPJ, Gallup, N. Mex.	2.00
97, SNPJ, Bessemer, Pa.	1.00
244, SNPJ, Kaylor, Pa.	3.00

Klubi J. S. Z. in posamezniki.

47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00
1, Chicago, Ill.	2.50
37, Milwaukee, Wis.	3.00
41, Clinton, Ind.	2.00
POWER POINT, O.: Štefan Chuck, 50c; Jacob Bergant, 50c; Karol Bogatay, 50c; Mary Bogatay, 50c, skupaj (Poslal Karol Bogatay).....	2.00

Skupaj \$50.46

TAJNISTVO J. S. Z.

Mike Rakar se poslovil od ceter in življenja.

ELY, MINN. — Mike Rakar, ki je bil poznan med vsemi Elyskimi Slovenci in med mnogimi po "renču", je tu nenadoma umrl. Zadela ga je kap.

Mike Rakar je bil po poklicu krojač; kadar ni šival, je igral na citre, ali pel, ali jedel in pil. Igral je zelo lepo, in tudi peti je znal. Ko je bila sprejeta Voelstedova postava, je zložil par pesmic proti prohibiciji in jih kazal okrog. Bilo mu je hudo, kajti svobodo je ljubil v vseh ozirih. Zato tudi v zakonu ni imel sreče in je živel kot fant.

Mnogo časa je bil vposljen v Teranovi krojaški delavnici na Elyju. A delal je tudi pri drugih mojstrih, včas pa pri nobenem, kakor je navada med "kseli".

V Ameriki je bil 22 let. Doma je bil s Poljan pri Št. Petru na Dolenjskem. V društvu ni bil. Ni veroval v pravila in se ni brigal zanje. Tudi za politiko se ni zanimal, a k nazadnjakom bi ga vseeno ne smel prišteti. Včas je celo malo poradikaliziral in filozofiral, da je na svetu mnogo napačnega, da pravica ni prav razdeljena in da nas delavce preveč tlačijo. Divil se je rad naravi, ki je v elyski okolici res lepa.

Tako se je poslovil od nas Mike Rakar, ki je služil na en ali drug način mnogoterim rojakom v zabavo. Včas pa, če ga je kdo ujezil, je znal biti tudi hud in v besedni vojni je navadno on zmagal.

Poročevalec.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Agitacija za razširjenje "Proletarca" dobiva trdnjša tla. V zadnjem seznamu poslanih naročnin pod rubriko "Agitatorji na delu" je zastopanih dvaindvajset agitatorjev in agitatoric. To število se lahko podvoji. Nič težkega, samo odločnosti in volje je treba.

S. J. Jankovich, Barberton, O., je poslal pred kratkem deset naročnin in ob tej priliki pisal med drugim: "Obiskal sem vse naročnike, katerim je naročnina potekla. Pet jih jo je obnovilo, nekateri so jo poslali sami, ostali pa so jo obljubili ponoviti kakor hitro bodo delavske razmere malo boljše." Dobil je tudi pet novih naročnikov in o tem piše: "Kar se tiče novih naročnikov, jih ni tako težko dobiti, samo volje in energije je treba. Tukaj imamo namen organizirati večji krožek agitatorjev, kar bo delu za razširjenje "Proletarca" gotovo koristilo. Prosim pošljite mi šest zastopniških knjižic."

S. A. Maslo je bival svoječasno v Pursglove, W. Va. Ali delavec je danes tukaj, jutri tam, kamor ga popelje cesta, oziroma, kjer dobi delo. S. Maslo je sedaj v Greensboro, Pa. Poslal je šest naročnin, vse nove. V pismu pravi: "Tukaj so delavske razmere tudi slabe. Veliko naših rojakov je brez dela. Tisti ki ga imajo, pa slabo zaslužijo; da bi bila med nami v takih razmerah kaka zadovoljnost, je izključeno. Ni pa treba, da bi človek radi tega izgubil voljo za agitacijo. Danes agitatorju ni treba iskati dokazov o brezzmiselnosti kapitalistične uredbe v deveti deželi, ker jih ima doma dovolj. Potrudil se bom, da dobim še več naročnikov."

Sodrug J. Tancik in J. Kosin, oba v Girardu, O., sta poslala trinajst naročnin, med temi nekaj novih. Obljubujeta, da se bo število "Proletarčevih" naročnikov v Girardu zvišalo, dasi je že sedaj precej razširjen. S. Tancik je bival preje v Kenmore, O., pred nekaj tedni pa se je preselil v Girard. V naselbini kjer je do pred kratkem bil se je večkrat trudil ustanoviti socialistični klub in razširiti "Proletarca". Toda ker ni dobil delavcev ki bi bili pripravljeni sodelovati, ni mogel doseči večjega uspeha. V Girardu, kjer so naši delavci zavednejši, bo imel na polju agitacije hvaležnejše polje in več aktivnih sodrugov.

Iz nekega tovarniškega mesta v Pennsylvaniji smo dobili od naročnika pismo, v katerem pravi: "Agitacija za 'Proletarca' in socialistično stranko je v tem kraju otežkočena, dasi vem da je potrebna. Človek, ki je odvisen za kruh od tukajšnjih podjetij, riskira svoje delo, če se ga osumi, da ni avtomat. Poskusil sem že parkrat agitirati, a judeži so me takoj zatožili, da agitiram za socializem in unijo. Kompanijski glavarji so me pozvali v svoj ured, kjer so me nekaj časa mrcvarili z besedno vojno in mi potem zagrozili, da me bodo drugič, ko zvedo da agitiram za socialistične liste, brez prizanašanja odslovili iz službe. Vendar pa se ne bom uklonil. Agitiral bom kakor se bo pač dalo."

Zadnje čase smo dobili več razveseljivih pisem od naših naročnikov in simpatičarjev iz države Utah. V Utah do prošlega leta nismo imeli kake posebne kooperacije; ali brezbriznost se umika in zanimanje za našo stranko raste. Tudi krog "Proletarčevih" naročnikov se širi v tej zapadni državi. V Utah je Proletarec proporočno že sedaj precej dobro razširjen.

Vzpodbujajoča pisma dobivamo tudi iz drugih krajev. Radi bi jih priobčili, a prostor ne dopušča. Vsi ti glasovi so znak, da brezbriznost in neaktivnost, ki je sledila vojni furiji, pojenjuje. Delavstvo spozna, da je njegovo mesto v socialistični stranki in da so socialistični listi njegovi edino pravi listi.

*

Socialistična stranka vrši letos propagando po načrtih, ki jih je izdelala izredna strankina konvencija meseca februarja v Chicagi in eksekutiva na svoji zadnji seji v New Yorku. Konvencija je odobrila načrt za organiziranje članskih konvencij, ki so se in se bodo vršile do jeseni v raznih delih Zedinjenih držav. Načrt eksekutive pa je začrtal podrobno agitatorično delo. Namen te velike kampanje je, priboriti socialistični stranki pozicijo ki ga kot edina vpoštevanja vredna delavska stranka zasluži. V prihodnjem letu se vrše kongresne volitve. Ob enem se organizirano delavstvo v raznih obratih pripravlja na stavke. Za uspešne boje potrebuje delavstvo močno organizacijo, ne le strokovno, ampak tudi politično. Zgraditi močno stranko, to je cilj naše kampanje. S. E. V. Debs, ki je dopolnil že sedemdeseto leto, potuje po Ameriki, predseduje članskim konvencijam, nastopa na shodih in agitira za stranko kateri se je pridružil pred mnogimi leti in ji ostal lojalen skozi vse njene krize, v vseh bojih, ki so divjali proti nji. Soc. stranka vodi ob enem tudi agitacijo za pridobivanje naročnikov listu "The American Appeal", katerega bo pričela izdaja januarja prihodnje leto. Do danes ima novi list, ki še ne izhaja, že tisoče naročnikov in odbor ki ima na skrbi agitacijo zanj, pričakuje, da jih bo imel do konca tega leta 200.000.

*

J. S. Z. je del socialistične stranke in "Proletarec" je slovensko glasilo socialistične stranke. Naša naloga je sodelovati z ameriškimi sodrugji. Naloga "Proletarca" je vzgajati jugoslovansko delavstvo za socializem in za delo v socialističnih organizacijah. Vaša naloga, sodrugji, pa je agitirati, da se "Proletarca" razširi.

*

Upravišтво prosi tiste naročnike katerim je naročnina potekla, da jo obnove ne da bi čakali opomina. S tem prihranijo uradu mnogo dela in stroškov, tako prihranjeni čas pa lahko porabimo za drugo agitacijo, agitacije pa je toliko treba! Enako prosimo zastopnike "Proletarca", da obiščejo vse katerim je naročnina potekla in jih pridobijo za obnovitev. Ob enem naj se izrabi vsako priložnost za pridobivanje novih naročnikov. — Izrazi poslanih naročnim so postali zadnje čase večji kakor običajno. Aktivni zastopniki obljubujejo, da bodo ti seznanjeni v bodoče še večji. Zavedajo se, da se z razširjenim delavskim časopisjem jača tudi moč razredno zavednega delavstva, katerega cilj je socialistična ekonomska uredba. Ta cilj zahteva borbe in zmago. Zavedno, v socializmu izobraženo delavstvo jo bo izvedlo kajti socialisti ne priznajo porazov.

ALI VESTE—

da ima Proletarec najbogatejšo zalogo knjig—slovenskih, kakor tudi angleških, kar je slovenski knjigaren v Ameriki?

Pišite po najnovejši cenik. V zalogi imamo dela najboljših slovenskih pisateljev in prevode iz svetovne literature, ki so vredni, da jih imate v svoji knjižnici.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec junij 1925.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izjemne znamke	Prejemki	Gl. stanu stranke	Drž. in okr. org.	Kore. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Springfield ..	6	4	1	\$ 3.20			\$ 1.00
Chicago No. 1.	60	10		21.50			7.00
Nokomis	5	3		2.55			.80
Virden							1.20
Waukegan ..	13	3		4.95	\$13.00	\$10.40	1.90
INDIANA:							
Universal ...	11			3.30			1.10
Blanford ...	12	2		4.30			1.40
Clinton	4	5		2.95	4.25	3.40	.90
KANSAS:							
Mulberry ...	33			9.90			3.30
Edison	7	4		3.50	5.30	4.40	1.10
MICHIGAN:							
Detroit	30	20		16.00	6.25	5.00	5.30
OHIO:							
Glencoe	4	1		1.55			.50
Cleveland ...	60	10		21.50			6.50
Collinwood ...	13			3.90	11.00	8.80	1.30
PENNSYLVANIA:							
West Newton	16	4		6.20			2.00
Harwick							.60
Herminie	6	8		4.60			
Cliff Mine ...	10			3.00			.90
Avella	4	4		2.60			.80
Forest City ..	7	1		2.45			.90
Renton	2	3	2	1.65			.50
Lawrence ...	10	1	12	3.35			1.10
Canonsburg ..	12			2.60			1.20
Library	7	4		3.50			1.10
Moon Run ...			47		12.50	10.00	
WISCONSIN:							
Milwaukee ...	20			6.00			2.00
Sheboygan ...					2.50	2.00	2.30
Skupaj	352	87	62	\$136.05	\$55.00	\$44.00	\$48.70
Znamk na roki 1. junija				47		174	68
Prejeli od stranke				500			
Skupaj				547		174	68
Razpečanih tekom meseca				352		87	62
Na roki 30. junija 1925				195		87	6
Znamke Mladinske socialistične lige (Y. P. S. L.) so plačali sledeči klubi:							
37—Milwaukee, Wis., 10 znamk							\$2.50
118—Canonsburg, Pa., 10 znamk							2.50
47—Springfield, Ill., 5 znamk							1.25
242—Cliff Mine, Pa., 5 znamk							1.25
69—Herminie, Pa., 5 znamk							1.25
49—Collinwood, O., 5 znamk							1.25
225—Avella, Pa., 5 znamk							1.25
1—Chicago, Ill., 21 znamk							5.25
45—Waukegan, Ill., 10 znamk							2.50
John Petrich, Youngstown, O.							.30
Skupaj							\$19.30

Piknik waukeganskega kluba J. S. Z.

WAUKEGAN, ILL. — V nedeljo dne 19. julija priredi socialistični klub št. 45 piknik, ki se bo vršil na istem prostoru kot zadnji piknik Slov. nar. doma. V slučaju slabega vremena se bo vršil naš piknik nedeljo pozneje. Od S. N. D. do izletniškega prostora bodo vozili omnibusi.

Na ta piknik vabimo vse: vsi se bomo lahko zabavali kot prijatelji in kot delavci z enakimi cilji in namami. Umljivo je, da so nam dobrodošli tudi vsi kritiki, neglede na njihova prepričanja. Piknik se bo vršil ves dan. Govorniški del programa se prične popoldne. Več v prihodnji izdaji. — P. O.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 26. junija 1925.

Navzoči F. Alesh, V. Cainkar, F. Udovich, M. Lučič in F. Zajec od eksekutive, F. Godina od nadzornega odbora J. S. Z., od nadzornega odbora slov. sekcije F. A. Vider in J. Thaler, od prosvetnega odseka J. Olip, tajnik Chas. Pogorelec in upravnik Proletarca A. Žagar. Navzoča je tudi s. Christina Omahne, ki se je vrnila iz agitacije v Minnesoti.

Za predsednika predlagani Godina, Vider, Olip in Alesh. Godina sprejme, drugi odklonijo. Izvoljen soglasno.

Zapisnik prejšnje seje sprejet kot čitan.

Dopisi. — Tajnik prečita pismo s. Bukovca iz Bon Air, Pa., v katerem poroča o položaju z ozirom na socialistične aktivnosti. Se vzame na znanje.

Čita se dopis s. L. Britza iz Lawrence, Pa. v katerem poroča o dolgotrajni brezposelnosti premogarjev in želi, da se da klubu na podlagi pravil izjemne znanke.

Prečita pismo s. J. Radeljna iz Cudahy, Wis. o iniciativi milwauškega kluba, pri katerem je član, glede spremembe oblike Proletarca. V pismu s. Radelj izjava, da se mu zdi postopanje večine eksekutive na njeni prošli seji napačno, ker ni hotela potrditi iniciative. Izraža dvome, da Proletarec nima bodočnosti v sedanjih obliki; iniciativa, če bi bila potrjena, ne bi škodovala pač pa koristila agitaciji. Tajnik prečita tudi svoj odgovor s. Radeljnu.

K temu dopisu tajnik poroča, da milwauški klub za sedaj ne bo iskal podpore pri klubih za svojo iniciativo glede spremembe oblike Proletarca.

Poročilo tajnika. — Stanje članstva Zveze je približno enako kakor prošli mesec. Dasi se aktivnost naših sodrugov, kakor socialist, gibanja sploh, večajo, je na drugi strani precej naših klubov prizadetih vsled dolgotrajne brezposelnosti. Poroča o konferenci klubov J. S. Z. v Kansasu, ki je bila prva po mnogih letih. Sodruzi iz Kansasa poročajo, da je agitacija za pojačanje J. S. Z. v teku in tako je kansaško slovensko delavstvo zopet aktivno v agitaciji za pojačanje socialistične stranke.

Udeležil se je tudi prošle seje kluba št. 45 JSZ. v Waukeganu radi agitacijskih priredb, ki jih bomo imeli v Waukeganu v času konvencije SNPJ. Aranzirali bomo en splošen shod za delegate, na katerem bodo nastopili kot govorniki delegatje ki so aktivni v J. S. Z. Ob enem bomo aranzirali en večer konferenco za delegate sodruge in simpatičarje, na kateri bomo podrobno razpravljali o načrtih za razširjenje agitacije in prosvetnega dela pod pokroviteljstvom klubov JSZ.

O klubu v La Salle, Ill., poroča, da dosedaj še ni pokazal kakih znakov aktivnosti. Ustanovljen je bil, oziroma ponovno reorganiziran, v pričetku tega leta, ko se je nahajal v La Sallu s. Anton Žagar. Pojasnjuje, da je pisal nekaterim sodrugom z namenom da jih pridobi za delo v klubu, da bi tako postal aktivna postojanka.

O klubu v Meadowlandsu poroča, da ga bo skušala obnoviti Konferenca klubov J. S. Z. v Pa., ki bo poslala tja s. Terčelja in Jereba.

Omenja, da je opazil v nekem listu, ki izhaja v New Yorku, v imeniku zastopnikov tudi nekaj članov JSZ. Kako so njihova imena prišla v imenik tega lista, ki ga klerikalci smatrajo za svojega, mu ni znano, smatra pa za potrebno, da se stvar preišče in dotičnike opozori,

naj ne dopuste da bi se jih izrabljalo v agitaciji za list ki je v rokah protidelavskih interesov.

Vider predlaga, da se poročilo tajnika sprejme. Predlog podpiran in sprejet.

Godina vprašuje, v koliko so bili slovenski klubi zastopani na konvenciji članstva soc. stranke dne 30. maja v Clevelandu.

Pogorelec pojasnjuje, da so bili zastopani na nji klubi iz Clevelanda, Collinwooda, Girarda in več drugih posameznih sodrugov. O shodu, konvenciji in drugih priredbah je prinesel obširnejša poročila "Proletarec".

Alesh želi informacij glede shoda in konference v Waukeganu in glede nasprotovanj ter drugih zaprek radi teh kampanjskih shodov. Pojasni Pogorelec, ki pravi, da so nasprotstva odstranjena, ker se je dosegel sporazum.

Tajnik predloži računsko poročilo J. S. Z. za l. 1924, katero je bilo poslano klubom in društvam Izbavevalne akcije J. S. Z.

Alesh vprašuje o stanju konvenčnega fonda. Tajnik pojasni, da so vsi izdatki, ki smo jih imeli v zvezi s V. rednim zborom plačani in asesment ki ga plačujejo člani v konvenčni fond, se nalaga na posebno knjižico. Konvenčni fond znaša dosedaj, vključivši ta mesec, približno \$400.

Poročila stalnih odborov:

Olip poroča, da je imel prosvetni odsek sejo na kateri je obširno razpravljalo o stvareh spadajoče v njegovo področje. Tajnik odbora vodi korespondenco posebno kar se tiče dramatičnih predstav in daje informacije. Poslal je raznim odrom igre in po možnosti tudi vloge.

Alesh izvaja, da je naloga tega odseka začrtati obris, po katerem naj se uravna bodoče delo na prosvetnem polju pod vodstvom J. S. Z. Na tem polju nas čakajo težke naloge. Ali izvedljive so. Kar se tiče dramatike, je med našim ljudstvom zanjo precej zanimanja. Mi jim bomo olajšali težkoče pri dramskih vpriporitvah, ako izdamo knjigo z vsemi potrebnimi navodili; ta knjiga pa mora biti urejena s posebnim ozirom na razmere v katerih se gibljejo naši rojaki. Treba nam bo aranzirati predavateljske ture. Izrabiti moramo vse, da povzdignemo resnično prosvetno delo in obdržimo napreden element na površju.

Zajec pravi, da je tajništvo pred par dnevi naročilo večje število iger, kar bo povečalo našo zbirko. O predavanjih, knjižnicah in drugem pa bo dobro razpravljati na waukeganski konferenci, da se z našimi nameni seznani čim več slovenskih delavcev.

Poročilo o akciji za Dom J. S. Z.

Zajec poroča, da se je dosedaj priglasilo deset klubov, ki so obljubili vzeti 140 delnic v skupnem znesku \$3,500. Dosedaj je vzetih 200 delnic, na katere je že vplačan prvi obrok ali pa so popolnoma plačane. Dosedaj sprejeta vsota znaša \$1,333.50, nevplačana na teh 200 delnic pa \$3,666.50. Skupaj \$5,000.00. Podpisanih delnic, na katere še ni bil vplačan prvi obrok, je 21, v znesku \$525.00. V stavbinskem društvu "Jugoslavija" imamo vloženih \$1,125.00, ostalo pa na čekovnem računu. Poroča tudi o stavbišču, katerega nam ponujajo, ne priporoča pa, da bi se o tem kaj ukrepalo na tej seji.

Edini klub, ki je dosedaj odklonil sodelovanje, je klub št. 27 v Clevelandu. Prečita pismo tajnika sodruge Kreheljna in odgovor, oziroma pismo, poslano klubu za njegovo bodočo sejo.

Poročilo tajnika stavbinskega odseka se sprejme na znanje.

Sledi obširna razprava o agitaciji, ki se jo udeležijo vsi navzoči.

Sledi razprava o agitaciji z ozirom na Cleveland, in z oziroma na Waukegan, kjer se bo letos vršila konvencija SNPJ. Udeležijo se razprave vsi navzoči.

Alesh predlaga, da naj tajnik priredi do prihodnje seje v sporazumu z waukeganskimi sodrugi, oziroma klubom J. S. Z. program za naše waukeganske priredbe in ga predloži eksekutivi v razpravo. Sprejeto.

Zajec predlaga, naj predsednik vpraša s. Kristino Omahne, ako ima kako poročilo o svojih vtiskih z agitacije. Predsednik jo vpraša, ako ima kakšno poročilo. Odgovarja, da nima za to sejo daljšega poročila, pač pa priporoča, naj J. S. Z. posveti več pozornosti Minnesoti. Pošlje naj tja agitatorja, ki bi nastopal na sestankih, predavanjih in shodih, in pa na priredbah drugih organizacij, tudi takih, ki našemu gibanju niso naklonjene.

Predsednik se ji za njena priporočila in zanimanje zahvali.

Konec seje.

Ubogi čitatelji "Radnika".

Čitatelji hrvatskega "Radnika", namreč tisti, katerim so njegove kolone glavna in edina duševna hrana, so vredni pomilovanja. Ameriški Hrvati so imeli že mnogo prostaških in zavajalnih listov. Razni Zottiji

so jih nemoteno sleparili. A še vedno se jim ni zjasnilo v glavah.

"Radnik" je hrvatski list. Pravi, da je hrvatsko komunistično glasilo. Od kar je postal "komunističen", je menjal že mnogo urednikov, in vsak naslednji je slabši od prejšnjega. V lažeh, potvarjanjih in demagogiranju je na isti stopnji kot bivši in sedanji zottijanski listi. Tudi "Radniku" je glavna naloga boj proti socialističnemu gibanju. V tem boju je tako provokatorski in prostaški, da so se začeli odvracati od njega njegovi lastni pristaši in na številu naročnikov naglo pada.

V izdaji z dne 30. junija je priobčil v uredniškem članku med drugimi tudi sledečo budalost:

"V Italiji je fašistični pokret organiziran in predvoden po "socijalistu" Mussoliniju, ki je uničil na stotine delavskih domov in tiskaren. Italijanski socialisti so porušili na stotine delavskih organizacij in institucij ter vpropastili na deset tisoče delavcev, delavk, žena in njihovih otrok. Stotine in stotine hrabrih delavskih boriteljev je že pobitih, tajno in javno, a zločincem se ničesar ne dogodi...."

"Na Ogrskem je neprekidno v moči beli teror. Tudi na Ogrskem so socialisti zedinjeni s Hortijevo vlado in preganjajo delavce in kmete...."

To je jezik kapitalističnih agentov provokatorjev pod masko "radikalizma", ki za pametne delavce ne rabi komentarja.

Ravnatelj cirkusa: "Leopard je pobegnil! Ustrelite ga na mestu!"

Stražnik: "Na katerem mestu?"

"ČAS", ..

jedina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, podužne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljatelj naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

ZAKAJ SE NA TISOČE LJUDI

poslužuje naše banke pri pošiljanju denarja v staro domovino?

Zato ker so naše cene najnižje in je vsaka pošiljatev isplačana v najkrajšem času in v polni vsoti.

NAŠ PAROBRODNI ODDELEK

sprejema prijave za VSE-SOKOLSKI IZLET v ZAGREB z velikim parobrodom AQUITANIA kateri odpluje iz New Yorka 29. julija 1925, in potem s posebnim vlakom iz Pariza v Zagreb.

Naši zastopniki skrbijo za vas in za vašo prtljago skozi celo potovanje. Pišite po informacije.

Imovina
\$20,000,000.00

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave., vogal 19ste ceste.

CHICAGO

ILLINOIS

Mi kupujemo vaše vloge v jugoslovanskih dinarjih.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street,
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

WAUKEGANSKA POŠTA.

Ljudje ki so se ravnokar rešili tovarniškega dela, so že prepričani da spadajo v višjo družbo. Nikakor ne pripoznajo, da imajo kakšne skupne interese z delavskim razredom. Te vrste višja" družba sili delavce, da naj pljujejo v svojo skledo. Nevedni delavci jih ubogajo.

*

Hčerka je darovala očetu \$250, da se mu prikupi, ker jo vedno "kika". Prosila ga je, če bi bil tako dober, da bi potrošil par centov v Domu za gledališki oder. Oče se je raztogotil in pozval komisijo, da pregleda, kaj pravzaprav manjka. Komisija skrbno preiskuje. Hčerka bi bila s tistim denarjem lahko sama popravila in kupila kar je treba za oder, kajti oče je "stingy".

*

Zaspani rodoljubi iz dolgega časa vsakih par let mobilizirajo svoje slamnato rodoljubje, pravijo da zato, da ne bo "narod izumrl". Ko prestejejo narod, ko mu naredo pridigo in si otarejo solze navdušenja za sveto narodno stvar, gredo piti likof na narodovo zdravje. Potem zadremlejo, čez par let pa se zopet zbude, da zakličejo narodu: Vstani! Potem pa zopet spat.

*

Zakaj se ti zaspani in krmižljavi rodoljubi tako lahko igrajo z narodom? "Zato," pravi Cankar, "obstoji narod iz samih hlapcev, da imamo narod, ki caplja na različnih uzdah, ki je naproday za groš, za uslužen smehlaj. Široke mase, neizuzemši inteligentov, nimajo narodno nobenega političnega prepričanja, ali

ga pa po potrebah menjajo, kakor zasuka veter, prodajajo ga, eden za skledo žgancev, drugi za tolsto kračo."

*

Ena izmed velikih zverin se je hotela odtrgati od narodnih jaslic, pa so jo manjše, ki jih ima prva na vrvi, z njenim dovoljenjem potegnile nazaj.

*

Kdor meša ali si umiva noge v umazani luži, se umaže. Toda jeze se, če drugi vidijo to umazanost in jih opozore nanjo. Ne smela bi se videti, pravijo. Vsi bi se morali kopati v takih lužah! Pametno pa bi bilo, če bi rekli: Poiščimo čisto, odtekaajočo vodo, da bo snaga vzorna. Ne vztrajaj na napačni poti in ne sili drugih, da vztrajajo na nji. Če bi vsi šli po napačni poti, bi vsi popadali v brezno. Treba je, da si izberemo pot ki je prava, da si očistimo naše obzorje, da imamo načrte in cilje, potem pa bi lahko delali, kakor pravimo, za skupnost.

Socialist mora biti socialist v srcu in duši, po prepričanju in značaju, in če ni to, ima na sebi le pečat socialistične organizacije, ne da bi bil resnično socialist.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.

Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213

Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

V nedeljo od 11 do 12 dop.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe.
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

FRANK MIVŠEK

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.

924 McAllister Ave.

Phone 2726

Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot re-
galij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih za-
stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih in-
strumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUM-
BIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter
hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Članstvo unij v Angliji narašča.

Strokovne unije angleškega delavstva so od 1. 1923 narasle za 1,000,000 članov, kakor poroča Mednarodni delavski urad iz Geneve, Švica. Angleško delavstvo ima 1135 organizacij s 5,461,000 člani.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — *Tony Segina, organizator.*

ALI BOMO ŽIVELI 150 LET.

Ali pride čas, ko bo normalna starost človeka značala okrog 150 let. Sir Donald Ross, ki je postal slovit radi svojih raziskovanj malarije in spalne bolezni, pravi, da bo to mogoče, ko hitro vemo nekoliko več o raznih klicah. Večina živali živi 5—8 krat dalj, kot je potrebno za doseg polne življenske starosti. Človek pride v moško dobo s 24tim letom, in potemtako bi človek lahko živel 120 do 192 let. Med tem časom pa je najboljši doseči visoko starost, če se ohraniti želodec in čreva čista. Če so čista, potem telo lahko premaga in se ubrani pred bakterijami, ki povzročajo bolezni in vnetja. Trinerjevo zdravilno grenko vino je zdravilo, ki pripravi želodec, čreva, obisti in jetra, da delujejo normalno. Isto odstrani slabo prebavo, slab tek in slične želodčne nepravilike. Isto vas nikoli ne razočara. "Trinerjevo zdravilno grenko vino mi je že vselej pomaglo," tako nam je pisal pred nekaj časom Mr. Paul Dudash iz Porth Griffith, Pa. Vaš lekarnar ali trgovec z zdravili ga ima v zalogi za vas, če ne, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	.30
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HIBE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in ertic, broširana	.65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana	.75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana	.45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.	.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Doštojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODIJNE PAVLE, (I. Zorec), broširana	.40
ZVONARJEVA HOI, povest, broširana	.65
ZENINI NABE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana	.30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevedl I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba	.75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana	.90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba	.50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana	.90
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana	.35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana	.45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana	.65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana	.50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana	.25
ŠLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba	.50
TEBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana	.75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje-slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana	.40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana	.50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ŽENINI, (F. S. Taucher), dve šalo-igri, enodejanske, broširana	.25
GOSPA Z MOEJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana	.60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
NAVAĐEN ČLOVEK, (Braun Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana	.35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), Igra v treh dejanjih, broširana	.35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
ROMANTIČNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana	.85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih	.50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana	.75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana, 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE POLITICNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debatna	.30
ANGLEŠKO-SLOVENSKE BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kern)	5.00